

Haiducul Grigore Pinteă „Viteazul”

Transilvania. Secolul al XVII-lea. În timpul împăratului Leopold I al Austriei, stăpânirea habsburgică în această țară românească a determinat o amplă mișcare de rezistență din partea poporului, dar și a nobilimii. Pe acest fundal, principele Rakoczi II a declanșat o „luptă de eliberare națională”, bazându-se atât pe sprijinul țărănimii iobage, cât și pe ajutorul promis de regele Franței (Ludovic al XVI-lea) și țarul Rusiei (Petru cel Mare).

În nord-vestul Transilvaniei (Maramureș, Sătmar), căpitan în armata lui Rakoczi a fost **Grigore Pinteă** (1660-1703), cunoscut conducător al unor cete de haiduci, care acționa de ani buni în sprijinul populației și în disprețul nobilimii și al autorităților austriece. Așa se face că la curtea imperială de la Viena se vorbea cu admirație și teamă despre „Pintyeland”, o țară a lui Pinteă, supranumit „spaima bogaților și mila săracilor.”

Din documentele vremii reiese că **Grigore Pinteă** a fost un om instruit, cunoscător al mai multor limbi străine și al tehnicilor militare, deprinse în garnizoanele imperiale. Diplomat și bun negociator (vezi protocolul încheiat cu comandantul militar al cetății Sătmar, contele F. Lowenburg, în ianuarie 1700), Pinteă a fost socotit de istorici „unul dintre cei mai însemnați români din secolul al XVII-lea” (N. Densușianu, 1883).

În primăvara anului 1703, mai multe orașe din nordul Transilvaniei (Zalău, Sătmar, Bistrița, Dej, Sighet) cad în mâna răzvrătiților. Armata lui Pinteă trebuia să cucerească cetatea Baia Mare - visteria imperială. În luna august, orașul era sub asediu. În urma unei ambuscade, Pinteă este împușcat mortal în fața porții de sud a orașului.

Anii au trecut, însă cercetătorii etnologi din secolul al XX-lea, care au studiat cultura tradițională din acest colț de țară au fost surprinși de bogăția producțiilor folclorice avându-l ca personaj pe **Pinteă Viteazul** sau pe ortacii lui (balade, legende, toponime, dansuri populare - *Jocul lui Vili*). Aria de răspândire a acestor „documente” cuprinde toate regiunile Maramureșului, dar și județele limitrofe (Bistrița, Cluj, Sălaj, Satu Mare), respectiv din Moldova și Banat.

Toponimele din aceste regiuni sunt mărturii ale traseelor și popasurilor pe care cetele de haiduci ale lui Pinteă le-au întreprins: *Izvorul Pintii*, *Casa lui Pinteă*, *Fântâna lui Pinteă*, *Șatra Pintii*, *Vârful Pintii sau Peștera lui Pinteă* - există numeroase legende care vorbesc despre „berbințele cu galbeni” ale lui Pinteă, ascunse în peșterile sau grottele din diverse regiuni.

„Pinteă a fost un viteaz mare. El a avut un cal năzdrăvan. Apoi, oamenii împăratului o vrut să-l prindă. El o stat călare pe cal, sus, pe Piatra Gutâiului. Calul o stat într-un picior de d-înapoi, că ș-amu se vede în piatră urma piciorului unde o stat calu. Apoi, odată o zburat calu de pă Gutâi, cu Pinteă călare, colo, pă Vârful-Ptietrii de cătă Șugătag; de-aiciuca, ca gându, o zburat pă Piatra Săpânții. C-apoi viteaz ca acela n-o fost altu-nime” (Dumitru Lupu Feier, 72 ani, Giulești, 1924; cf. T. Papahagi).

Legat de această mărturie și de strategia utilizată de haiducii lui Pinteă (acțiuni-fulger și retrageri rapide la distanțe de zeci de kilometri), mai circulă o legendă despre **planoarele** pe care Pinteă le-ar fi confecționat și utilizat pentru a scăpa de puterile austriece.

Într-o pădure de pe Valea Cosăului, există un mormânt, despre care se spune că ar fi al celui care l-a trădat (sau ucis) pe Pinte. Cert este că și azi locuitorii satelor din apropiere, când traversează acea pădure, adaugă o piatră pe mormânt, ca să-l împovăreze pe „nelegiuit”.

În afară de toponimele deja amintite, brandul „Pinte Viteazul” a fost îmbogățit cu amenajarea unui mormânt pe versantul sudic al masivului Gutâi, în apropiere de șoseaua (în serpentine) ce leagă Baia Mare de Sighetu Marmației. În Pasul Gutâi, s-a ridicat un han ce poartă numele haiducului **Pinte Viteazul**. Artistul plastic Vida Gheza i-a consacrat un studiu, iar sculptorul Ioan Marchiș a realizat un bust al eroului. În anii '70, în Maramureș, s-a turnat un film de lungmetraj (cu actorul Florin Piersic în rolul principal), iar la biserica de lemn din Budești se păstrează o cămașă de zale atribuită vestitului haiduc.